

Valsts prezidenta Egila Levita referāts “Čērčila simpozija” ietvaros – tā dēvētā ikgadējā Čērčila runa Cīrihes Universitātē

Publicēts: 11.04.2022.

[Egils Levits](#)

[Ārlietas](#)

Dāmas un kungi!

Godātie klātesošie!

IEVADS

I

Eiropa un visa pasaule šobrīd atrodas vēsturiska satricinājuma brīdī. Es to salīdzinātu ar vulkāna izvirdumu.

Kad notiek vulkāna izvirdums, tad karstas lavas straume pārklāj visu vulkāna apkārtni. Karstā lava pārveido visu. No līdzšinējās ainavas nekas vairs nepaliek pāri.

Taču jau drīz pēc tam lava sacietē un veido jaunu topogrāfiju, jaunu ainavu, kas paliek nemainīga uz ilgu laiku. Līdz nākamajam izvirdumam.

II

Līdzīgi ir ar vēsturi. Vēstures lielajos brīžos, ko var salīdzināt ar vulkāna izvirdumiem, iet bojā vecās un dzimst jaunas valstis, izveidojas jaunas sabiedriskās iekārtas, valstis veido jaunu pasaules kārtību.

XX gadsimtā ir bijuši trīs šādi vēstures vulkāna izvirdumi.

Pirmais izvirdums notika pēc Pirmā pasaules kara, kad sabruka divas Eiropas impērijas un Eiropā izveidojās deviņas jaunas, neatkarīgas valstis.

Tad 1945. gads, kad tapa jauna Eiropas karte un dzelzs priekšgars sadalīja pasauli divās daļās.

Šis priekšgars sadalīja Eiropu uz pusēm. Viena daļa, arī Šveice, atradās tajā pusē, kas varēja dzīvot atbilstoši savām vēlmēm un demokrātijas principiem. Otra daļa, arī Latvija, kļuva par totalitāras ideoloģijas ķīlnieci.

Un 1990. gads, kad Eiropas politiskā karte tika pārzīmēta no jauna. Šo kārtību, kas pastāvēja līdz Krievijas iebrukumam Ukrainā 2022. gada februārī, raksturoja pašnoteikšanās, demokrātija un brīvība. Bet vienlaikus arī zināms naivums un bezrūpība, aroganta pašpārliecība un ilūzijas par šīs kārtības universalitāti un ilgtspēju.

Un tagad, 2022. gadā, pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā mēs visi saprotam, ka šobrīd esam 21. gadsimta pirmā vēstures vulkāna izvirduma liecinieki. Mēs esam liecinieki laikmeta kārtējai maiņai – '*Zeitenwende*'.

III

Kamēr no vulkāna izvirdusī lava vēl ir mīksta, tā ir veidojama.

Ģeopolitisko satricinājumu brīžos politiskajām idejām, politiķu un valstu nostājai, pilsoniskās sabiedrības pozīcijai ir būtiska ietekme. Tā veido realitāti, kur dzīve ritēs nākamajos – mierīgajos laikos.

Rietumu demokrātijām šis izvirduma laiks ir arī iespēju laiks. Vērtību pārvērtēšanas, ilūziju atmešanas, radošās domāšanas laiks. Šis laika posms būs īss. Pēc tam ilgi, gadu desmitiem, vēl dzīvosim tādā pasaulē, kuras ainavu mēs tagad, šajos mēnešos, šogad būsīm veidojuši.

Un mūsu uzdevums ir rīkoties tā, lai šis mums atvēlētais īsais laika posms, kamēr viss vēl atrodas tecējumā, nekļūtu par tādu, ko politologi un vēsturnieki jau drīz vien apzīmētu par demokrātijas strauja norieta sākuma punktu.

IV

Tāds politiķis, kurš uz ilgu laiku spēja ietekmēt un veidot Eiropas nākotni, bija šo tradicionālo lekciju sērijas aizsācējs Vinstons Čērčils.

Šeit, Cīrihes Universitātē, 1946. gada 19. septembrī viņš teica slavenos vārdus: "*Let Europe arise!*". Bija vajadzīga iespaidīga ģeopolitiskās iztēles spēja, lai tikai gadu pēc postošā kara beigām starp Eiropas nācijām, laikā, kad cilvēkos virmoja bailes un naidis, spētu piedāvāt šādu jaunu Eiropas un arī pasaules kārtības topogrāfiju.

Čērčils pauda ne tikai cerību, ka Eiropa atdzims jaunā veidolā, bet arī piedāvāja redzējumu, kā tas var notikt. Viņš runāja par jaunu Eiropas demokrātisko valstu kopību, kas, pārvarētu nacionālo egoismu un veidotu ciešākas transnacionālas saites. Un vienlaikus – pasargātu brīvās Eiropas valstis no agresīvās Padomju Savienības ekspansijas.

Savā brīvās Eiropas vīzijā viņš iekļāva arī Vāciju, kuras nacistiskais režīms bija novedis pie Otrā pasaules kara katastrofas, kas bija sagrauta un kas Rietumu sabiedroto uzraudzībā spēra savus pirmos soļus demokrātijas virzienā.

Taču vienlaikus Čērčils akceptēja, bija spiests akceptēt, ka Eiropas nācijas viņpus dzelzs priekškara, arī Latvija, paliek totalitārās Padomju Krievijas impērijas varā. Mums, latviešiem, un citām PSRS pakļautajām Eiropas tautām tas nozīmēja vēl 45 gadus.

RIETUMI KĀ POLITISKO VĒRTĪBU KOPIENA

V

Čērčila runas 1946. gada martā Fultonā un septembrī šeit, Cīrihē, spilgti iezīmēja jaunu ģeopolitisku veidojumu – Rietumus. Ar šo jēdzienu bija domātas Eiropas un Ziemeļamerikas valstis, kas vienoja liberāli demokrātiskā valsts iekārta, kas balstās uz noteiktām vērtībām ar principā universālu raksturu.

Rietumi kā kultūrvēsturisks jēdziens pastāvēja jau kopš viduslaikiem. Šķiet, pirmo reizi to lietoja Mārtiņš Luters (*Abendland*) kā pretstats *Morgenland*). Taču kā konkrēta ģeopolitikas kategorija tā parādījās tikai tūlīt pēc Otrā pasaules kara.

VI

Rietumu un Austrumu jeb komunistiskā bloka ideoloģiskā pretstāve Aukstajā karā līdz 1990. gadam nozīmēja balansēšanu uz kodolkara robežas. Taču vienlaikus tas lika Rietumiem gan ciešāk apzināties savu kopību, gan savas liberāli demokrātiskās valsts iekārtas raksturu un kopējās vērtības, uz kurām šī iekārta balstās.

Apdraudējums no ekspansīvās Padomju Krievijas, kas bija sagrābusi Eiropas Centrālo un Austrumu daļu un kas potenciāli gribēja uzspiest savu sociālistisko valsts iekārta visai pasaulei, lika Rietumu demokrātijām labāk saskatīt savas kopīgās kulturālās saknes un savu politisko iekārta līdzību.

BRĪVĪBA KĀ RIETUMU VĒRTĪBU IDEJISKAIS PAMATS

VII

Aukstā kara starptautiskā kārtība beidzās 1989.–1991. gadā, kad notika trešais “vēstures vulkāna” izvirdums XX gadsimtā. Padomju Krievijas impērija sabruka. Padomju režīmam pakļautās Eiropas tautas atguva savu neatkarību. Latvija, Lietuva un Igaunija atguva savu 1940. gadā Hitlera-Staļina nelegālā pakta rezultātā zaudēto neatkarību.

Demokrātija kā valsts iekārta tika iedibināta praktiski visās Eiropas valstīs, tostarp arī pašā Krievijā, un daudzās citās pasaules valstīs, it sevišķi Latīņamerikā. Bipolāri sadalītā pasaule kļuva par multipolāru pasauli. Globalizācija aptvēra gan ekonomiku, gan arī informatīvo telpu.

Atzīmēšu, ka lielu lomu Padomju Krievijas impērijas sagrāvē un līdz ar to šajā vēsturiskajā laikmeta lūzumā spēlēja tieši latviešu, igauņu un lietuviešu neatkarības kustības.

VIII

Šī XX gadsimta trešā lielā vēsturiskā izvirduma avots bija brīvība.

Idejai par brīvību piemīt universāla pievilcība. Tās pamatā ir indivīda dabiskā tieksme pēc autonomijas, tiesībām pašam lemt par sevi. Brīvība ir pretstats deterministiskajam pasaules skatam.

Brīvības ideja nav statiska. Tā atrodas dinamiskā mijiedarbē ar konkrētas sabiedrības parašām, normām, likumiem. Vēsturisku lūzumu brīži visskaidrāk izgaismo cilvēku priekšstatus par gribas un rīcības brīvību un gatavību pieņemt vai noliegt noteiktu normatīvo ietvaru, kur brīvība var realizēties.

DEMOKRĀTISKA, TIESISKA VALSTS KĀ VALSTS FORMA, KUR VISLABĀK VAR ĪSTENOTIES BRĪVĪBA

IX

Brīvības ideja ir moderno Rietumu centrālā ass. Tieši indivīda tieksme pēc brīvības ir radījusi pamatu mūsdienu Rietumu demokrātijām, kas nodrošina labāko politisko ietvaru brīvības praktizēšanai.

Rietumu pasaules politiskā un tiesību vēsture ir gara centienu virtene atrast labāko līdzsvaru, kā nosargāt katra cilvēka brīvību un jēgpilni saskaņot dažādu cilvēku brīvības.

Demokrātiska, tiesiska valsts ir tā valsts iekārta, kas vislabāk ļauj izpausties katra brīvībai un kas spēj nosargāt katra brīvību.

KRIEVIJAS PAŠIZPRATNE KĀ ALTERNATĪVA EIROPAI

X

Krievijai ir atšķirīga vēsturiskā pieredze. Kopš Ivana Bargā laikiem Kremļis vienmēr ir pretendējis būt Eiropas vēstures alternatīva.

Savā pretstāvē Rietumu pasaulei Krievijas valdnieki vienmēr apgalvojuši, ka Rietumu vērtības – personas brīvība, cilvēka cieņa un demokrātija – nav universālas un nav piemērotas Krievijai.

Arī Putins turpina šo vēsturisko līniju. Krievijas iebrukuma Ukrainā mērķis ir atjaunot savu autokrātisko impēriju, kuras sabrukums sākās pēc Pirmā pasaules kara.

Agrākajam ASV valsts drošības padomniekam Zbignevam Bržežinskim pieder slavenie vārdi: "Bez Ukrainas nesanāk nekāda Krievijas impērija."

Impērijas atjaunošanas pretenzijas Krievija pieteica 2008. gadā, militāri iebrūkot Gruzijā. 2014. gada Krimas aneksija un karš Donbasā. Šogad 24. februārī uzsāktais Krievijas iebrukums Ukrainā ir tam turpinājums. Putins grib ierakstīt sevi vēsturē kā Krievijas impērijas atjaunotāju, kurš varētu spēlēt arī hegemoniskas varas lomu pār visu Eiropu.

XI

Taču šis skatījums nekad nav bijis Krievijas impērijas iekaroto nāciju – poļu, somu, latviešu, lietuviešu, igauņu, ukraiņu un citu – redzējums.

Ilustrācijai šeit atzīmēšu neatkarīgas Latvijas valsts idejas aktīvista Miķeļa Valtera (1874-1968), vīziju, jo Miķeļa Valtera vārds ir cieši saistīts ar Šveici. 1907. gadā viņš ieguva doktora grādu valsts zinātnēs (*Staatwissenschaften*) jūsu universitātē - Cīrihes Universitātē.

Miķelis Valters redzēja Krievijas impēriju kā personas brīvības un tautu cietumu.

Lai nodrošinātu atsevišķas personas brīvību, Miķelis Valters redzēja tikai vienu risinājumu – Krievijas impērijas sagraušanu un atsevišķu nacionālu valstu izveidošanos, kas piederētu Rietumu pasaulei.

Jau 1903. gadā tieši šeit, Šveicē, izdotajā latviešu revolucionāru avīzē "Proletārietis" viņš publicēja konceptuālu rakstu par Krievijas pārveidošanu. Tajā pirmo reizi formulēta latviešu nācijas prasība pēc pašiem savas valsts. Viņš pabeidza šo rakstu ar uzsaukumu: "Patvaldību nost! Krieviju nost!"

Ģeopolitiskā topogrāfija, kas radās pēc Pirmā pasaules kara "vēstures vulkāna" izvirduma, latviešiem ļāva realizēt Miķeļa Valtera sapni.

RIETUMU ILŪZIJAS

XII

Pēc Padomju Savienības sabrukuma 1991. gadā, izzūdot Aukstā kara ideoloģiskajai pretstāvei, jaunais 'Zeitgeist' iemiesojās Frānsisa Fukujamas teorijā par vēstures beigām.

Fukujama bija pārliecināts, ka autokrātisma bankrots nozīmē liberālās demokrātijas un brīvā tirgus kā tā neatņemamas sastāvdaļas galīgo uzvaru. Bija ticība, ka liberālās demokrātijas eksports ir gan iespējams, gan neizbēgams. Šādu vai līdzīgu nostāju daudzu gadu garumā ieņēma Rietumu politiskās elites un starptautiskās organizācijas.

Līdz pat XXI gadsimta otrās desmitgades beigām valdošā ideoloģija bija: transformēsim Krieviju caur iesaisti. Jo ciešāk Krievija būs integrēta Rietumu struktūrās, jo sekmīgāk tur izplatīsies rietumu tiesiskās valsts institūcijas un kultūra, un struktūras. Rietumi ticēja, ka ir iespējams Krievijas 'Wandel durch Handel'.

XIII

Vēlos uzsvērt, ka Fukujamas teorija izrādījās nerelevanta tāpēc, ka balstījās kļūdainā premisā. Nevis cilvēka brīvība un tiesiska valsts, bet gan patērētājsabiedrības vērtības kļūdaini tika uzskatītas par transformējošo liberālās demokrātijas spēku.

Jā, brīvība un tiesiskums rada iespēju cilvēkiem dzīvot labklājībā, bet labklājība vai brīvais tirgus ne tuvu ne vienmēr rada brīvību un tiesiskumu. Pasaulē tam ir daudz piemēru.

PAŠAIZSARGĀJOŠĀ DEMOKRĀTIJA

XIV

Demokrātiju un tās radītās priekšrocības mēs bieži uztveram kā pašsaprotamu, nemainīgu labumu. Tas šķiet tikpat dabisks kā gaiss, ko elpojam. Par gaisu mēs taču arī ikdienā nedomājam. Un attopamies tad, kad tas jau ir piesārņots.

Demokrātija nav garantēta vienreiz uz visiem laikiem. Es vēlos atgādināt Vācijas Federatīvās Republikas dibinātāja kanclera Konrāda Adenauera teikto: "Demokrātija vienmēr ir apdraudēta."

Demokrātija ir jākopj un jāsargā. Izraēlas Augstākās tiesas priekšsēdētājs Arons Baraks ir teicis – ja demokrātija varēja sabrukt Kanta un Bēthovena Vācijā, tad neviens nav pasargāts.

XV

Demokrātija nav bezpalīdzīga. Modernā konstitucionālā demokrātija iekļauj arī pašsargājošās demokrātijas koncepciju ('*Wehrhafte Demokratie*'). Pašsargājošā demokrātija nozīmē to, ka demokrātijas garantētās brīvības nedrīkst tikt izmantotas, lai grautu pašu demokrātiju. Valsts institūcijām un pilsoņiem ir pienākums aizstāvēt un nosargāt demokrātiju pret tās apdraudējumiem.

Tāda ir pašsargājošās demokrātijas jēdziena būtība.

Pirms Otrā pasaules kara Veimāras Republikas demokrātiskajai konstitūcijai šādu aizsardzības mehānismu nebija. Valdība uzskats, ka demokrātijā vairākumam ir neierobežotas tiesības. Ne velti Trešā reihe tā laika propagandas ministrs Jozefs Gebelss pasaulei atgādināja, ka "tas aizvien būs demokrātijas labākais joks, ka tā saviem nāvīgākajiem ienaidniekiem deva ieročus, ar ko to iznīcināt".

XVI

Taču mēs esam mācījušos no Veimāras pieredzes. Mūsdienu demokrātija nav un nedrīkst būt bezzobaina.

Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā Eiropas valstis slēdz savas informācijas telpas Maskavas Kremļa propagandas TV kanāliem. Tā nav vārda brīvības ierobežošana, jo šie TV kanāli nav mediji, bet gan informācijas kara ieroči, kas tiek vērsti gan pret Ukrainu, gan – Rietumiem.

Tāpēc ir apsveicams Eiropas Parlamenta rosinājums aizliegt Eiropas politiskajām partijām saņemt finansējumu no trešajām valstīm, lai novērstu iespēju tās vērst demokrātiju ārdošā spēkā.

XVII

Vēsturiski demokrātiskas valsts iekārta nav pašsaprotams vēstures attīstības produkts. Tā ir darbojusies īsu laiku un samērā nelielā pasaules daļā.

Demokrātija ne tuvu nav perfekta. Tomēr demokrātiska, tiesiska valsts ir vienīgā valsts forma, kas apzinās savas kļūdas un nepilnības. Nodrošinot domu un ideju brīvu apriti, tā spēj mācīties no savām kļūdām, korigēt savu kursu un pašuzlaboties. Reizēm tas ir lēni. Bet ilgtermiņā ļauj atrast labākus risinājumus.

Autokrātiskos un totalitāros režīmos lēmumus var pieņemt ātri. Efektivitāte tiek panākta uz cilvēku brīvību rēķina. Tomēr šo režīmu izstarotā stabilitāte bieži ir ilūzija. Tie līdzinās stikla slānim, kur iekapsulētas cilvēka brīvības alkas. Tam pieskaroties, šķiet, ka stikls ir ciets. Bet, drosmīgi pareizā vietā pa stiklu uzsitot, tas sašķīst gabalos.

Krievijas impērijas vēsture ir tam piemērs.

DEMOKRĀTIJU SOLIDARITĀTE

XVIII

Krievijas mestais izaicinājums starptautiskajai kārtībai vienlaikus nozīmē izaicinājumu Rietumu morālajam universam, kā centrā atrodas brīvības jēdziens.

Anna Aplbauma nesē rakstīja: "Nav dabiskas liberālās pasaules kārtības, un nav noteikumu, ja nav kāda, kas tos liek ievērot. Ja demokrātijas neaizsargās sevi kopīgiem spēkiem, autokrātiskie spēki tās iznīcinās."

Katra mūsu darbība un bezdarbība ietekmēs Krievijas kara pret Ukrainu rezultātu. Kara rezultāts savukārt ietekmēs nākotnes pasaules ģeopolitisko ainu.

XIX

Krievija nerespektē valstis, kas ir militāri un politiski vājas, kam nav gribas un spēju aizstāvēt sevi un savus sabiedrotos.

Tādēļ nevis Rietumu un NATO stiprums, bet gan Rietumu un NATO vājums ir provokācija Krievijai. Tādēļ arī nomierināšanas politika pret Krieviju ir kontrproduktīva. To kārtējo reizi pierāda pēdējo mēnešu dažu Rietumu politiķu neveiksmīgie centieni pierunāt Putinu ievērot starptautisko tiesību normas. Krievija respektē tikai gribu un spēku, nevis iztapību un pielīšanu. Tieši Rietumu vājums provocē Krieviju iet arvien tālāk.

XX

Krievijas karam pret Ukrainu pasaule šodien seko tiešsaistē. Tas ir radijs globālu morālo sašutumu. Tas ir radijs lielu vērtībās balstītu solidaritāti, kas prasa rīcību no politiķiem.

Politiķu uzdevums nav aprakstīt, kādu noziegumu Krievija veic Ukrainā. Tas ir analītiķu un komentētāju vai žurnālistu uzdevums. Politiķu uzdevums nav simto reizi nosodīt Krieviju. Pietiek ar desmit reizēm.

Politiķu uzdevums ir rīkoties. Palīdzēt Ukrainai apturēt Krieviju.

Mūsu solidaritāte palīdzēs piecelties Ukrainai. Taču tā palīdzēs arī mums pašiem nostiprināties kā vērtību kopienai.

XXI

Dāmas un kungi!

Mums ir četri savstarpēji saistīti uzdevumi, kas jāpilda nekavējoties: jāatbalsta Ukraina; jāizolē Krievija; jāsoda tos, kuri pastrādājuši noziegumus; jāstiprina demokrātisko Rietumu institūcijas.

Pirmkārt, Ukrainai ir jāpalīdz ar militāro aprīkojumu, humāno palīdzību, uzņemot bēgļus. Ukraina nedrīkst mūžīgi būt Timotija Snaidera skaudri apzīmētā Asinszeme. Nevienš Austrumeiropā to negrib! Ukraiņi cīnās tik varonīgi, jo saprot, ko nozīmē dzīvot Krievijas jūgā.

Kādu dienu karš beigsies – es ticu – ar Ukrainas uzvaru.

Ukrainai tad būs nepieciešama Krievijas bumbvedēju sagrauto pilsētu un Krievijas tanku samīdīto lauku atjaunošana. Ukraina būs

pelņijusi savu Māršala plānu un pienācīgu vietu Eiropā. Tas neatgriezīs dzīvē tūkstošiem mirušo, taču ļaus saprast, ka cīņa nebija velta.

XXII

Otrkārt, kamēr Krievijā pie varas ir šis agresīvais autokrātiskais režīms, Krievija ir jāizolē. Ekonomiski un politiski.

Eiropai ir jāatbrīvojas no galvenās Krievijas politiskās ietekmes sviras – naftas un gāzes. Ar eiro, ko izdodam par Krievijas gāzi un naftu, tiek finansēti tanki un bumbas, kas krīt uz Ukrainas civiliedzīvotājiem.

Ukraiņi šobrīd par savu brīvību maksā ar asinīm. Mums ir jābūt gataviem maksāt ar eiro un daļiņu sava komforta.

XXIII

Treškārt, viens no demokrātijas stūrakmeņiem ir likuma vara. Tādēļ agri vai vēlu par Ukrainā veiktajiem kara noziegumiem vainīgajiem jātiek tiesātiem. Sākot no Putina, turpinot ar zemākajiem pavēļu devējiem līdz to fiziskajiem izpildītājiem. Ukraina jau ir sākusi tos apzināt. Nevienam nevarēs attaisnoties, atsaucoties uz priekšnieka rīkojumu.

Starptautiskā Krimināltiesā (SKT) Hāgā jau ir sākusi Krievijas kara noziegumu un noziegumu pret cilvēci izmeklēšanu. Vienlaikus Ukraina iesniedza prasību pret Krieviju Starptautiskajā tiesā Hāgā.

Latvija pēc manas iniciatīvas ir pievienojusies Ukrainas prasībai Starptautiskajā tiesā un atbalsta Krievijas kara noziegumu izmeklēšanu SKT. Šobrīd Latvijas prokuratūrā Ukrainas bēgļi var sniegt liecības, kas nākotnē tiks izmantotas starptautiskajās tiesās.

ANO ietvaros kopā ar Šveici esam arī nesen pievienojušies Grupai par atbildību par agresijas pret Ukrainu.

Īpašu neatkarīgu ekspertu grupu ir izveidojusi arī ANO Cilvēktiesību padome, kas līdz septembrim pētīs iespējamās Krievijas kara noziegumus.

Tiek diskutēta arī iespēja izveidot īpašu Krievijas noziegumiem Ukrainā paredzētu starptautisko tribunālu. Tāpat kā īpašs tribunāls Dienvidslāvijai vai īpašs tribunāls Kambodžai. Ir arī citi piemēri. Es šo ideju atbalstu.

Ir svarīgi demonstrēt, ka agresijai ir smagas sekas, ka agresija nevar radīt tiesības. Tas, ka SKT veiks pilnvērtīgu izmeklēšanu un konstatēs noziegumus, var novērst līdzīgas agresijas nākotnē. Tādēļ agresija pret citu valsti nedrīkst tikt normalizēta, vienalga, cik ilgu laiku tas prasīs.

Pārāk ilgi bijām nespēcībā nolaiduši rokas, kad bija jāizvērtē Krievijas un pirms tam Padomju Savienības režīmu padarītie noziegumi pret miermīlīgām kaimiņu tautām. Tagad ceļi ved uz Hāgu!

XXIV

Ceturtkārt, mums jāstiprina demokrātijas institūcijas pašu mājās un Rietumu valstu spēja sevi aizsargāt. Mums jāstiprina starptautiskās organizācijas, kas īpaši nelielām valstīm dod iespēju piedalīties lēmumu pieņemšanā un starptautiskās prakses veidošanā.

Augstu vērtēju arī ASV prezidenta Džo Baidena iniciēto Demokrātijas samitu, kas pirmo reizi notika pērnā gada nogalē. Tas veicina pasaules demokrātisko valstu – pēc dažādā mērauklām to ir aptuveni 100 – ciešāku sadarbību, lai aizstāvētu savas vērtības un ietekmētu starptautisko pasaules kārtību. Te īpaša loma var būt Šveicei, kas konsekventi ieņem TOP10 vietu dažādos globālās demokrātijas un brīvības reitingos.

Tomēr šobrīd redzam, ka ar labo gribu, starptautiskajām tiesību normām un maigo varu nepietiek, lai nosargātu mūsu vērtības un demokrātiju. Aiz tām nepieciešamības gadījumā ir jāstāv arī militāram spēkam.

NATO ir pasaules vēsturē spēcīgākā militārā alianse, kas vairāk nekā trīs ceturtdaļas gadsimta ir uzturējusi mieru Ziemeļatlantijas

reģionā. Daudzkārt ir prognozētas NATO beigās mērķa zaudēšanas vai interešu sadrumstalotības dēļ. Pēdējo reizi, manuprāt, pirms diviem vai trim gadiem tā izteicās Francijas prezidents.

Taču šodien NATO redzam vienotāku nekā jebkad iepriekš.

Krievijas nepieņemamā un asiņainā izrīkošanās Ukrainā, iespējams, nebūs pēdējais vai pat lielākais apdraudējums tiesiskumā balstītai pasaules kārtībai. Mums jādara viss, kas ir mūsu spēkos, lai saglabātu NATO spēcīgu un saliedētu, lai veicinātu Eiropas Savienības vienotību un palielinātu NATO aizsardzības spējas.

NOBEIGUMS

XXV

Dāmas un kungi!

Mēs jūtam virmojam gaisā pārmaiņas, bet vēl pilnībā neredzam, kādas tās būs. Tādā pašā virmojošā gaisotnē te reiz stāvēja un runāja Vinstons Čērčils. Ko mēs viņam tagad teiktu – dzelzs aizkars pacēlās un atkal nolaidās, tikai nedaudz citur? Pieļausim, ka, ļāvi sacietējot un veidojot jauno Eiropas topogrāfiju, tur vairs nebūs vietas Ukrainai?

Ir beigusies ēra pēc Aukstā kara Eiropā. Ir beigusies demokrātijas naivuma un ilūziju ēra.

Taču Rietumu liberālā demokrātija nedrīkst ļauties bezspēcībai. Mēs nedrīkstam pieļaut, ka brīvās Eiropas nākotni tagad veidos Putina Krievija.

Mūsu spēks balstās mūsu brīvībā, mūsu tiesiskumā, mūsu demokrātijā, mūsu solidaritātē. Mūsu spēks balstās mūsu pasaules modeļa pievilcībā un gatavībā to aizstāvēt.

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidenta-egila-levita-referats-cercila-simpozija-ietvaros-ta-deveta-ikgadeja->

